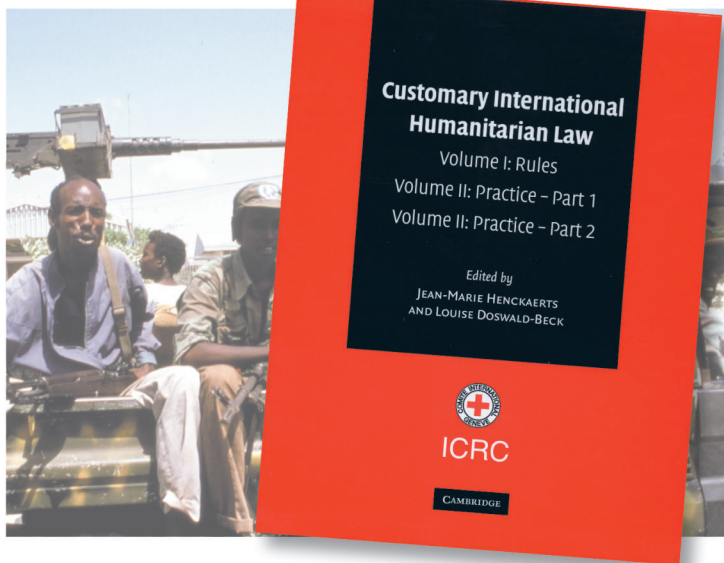


Informasjon



Norges Røde Kors

Internasjonal humanitær sedvanerett



ICRCs sedvanerettsstudie i internasjonal humanitær rett

Sedvanerettsregler i internasjonal humanitær rett

1. Betydningen av sedvanerettsregler

I 1996 begynte Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC), sammen med en rekke internasjonale juridiske eksperter, arbeidet med å samle inn og analysere informasjon om statspraksis i væpnede konflikter. Dette arbeidet har resultert i en 3-binds publikasjon som sammenfatter internasjonal sedvanerett som kommer til anvendelse i væpnede konflikter.

Mens de 4 Genèvekonvensjonene er blitt ratifisert av nesten alle statene i verden (191 land), har andre traktater innenfor internasjonal humanitær rett fått en mer begrenset tilslutning. Det gjelder for eksempel tilleggsprotokollene av 1977 til Genèvekonvensjonene. Sedvanerettsstudien viser at en god del av de regler man finner i disse traktatene er internasjonal sedvane. Internasjonal sedvanerett fyller på denne måten flere av tomrommene som finnes vedrørende beskyttelse av ofre for væpnede konflikter. Disse tomrommene skyldes enten begrenset ratifikasjon av relevante konvensjoner eller svakt utbygd regelverk i ikke-internasjonale væpnede konflikter. Ved å identifisere 161 regler som internasjonal sedvanerett, bidrar studien til å øke kunnskapen om disse reglene. Økt kunnskap om regelverket internasjonal humanitær rett (IHR), samt relevante sanksjoner ved overtredelse av reglene, vil bidra til å styrke beskyttelsen av personer berørt av væpnet konflikt.

Sedvanerettsdelen av IHR har særlig betydning i ikke-internasjonal væpnet konflikt først og fremst fordi traktatretten har et svakere utbygd rettsvern for beskyttet personell og materiell/gjenstander i ikke-internasjonale enn i internasjonale væpnede konflikter. Internasjonal sedvanerett kan også ha betydning i multinasjonale militæroperasjoner hvor koalisjonspartene har ratifisert ulike konvensjoner.

2. Hva er internasjonal sedvanerett?

Både traktater, dommer og internasjonal sedvanerett er rettskilder i internasjonal rett. Traktater, som de 4 Genèvekonvensjonene av 1949, er internasjonalt bindende avtaler inngått skriftlig mellom folkerettssubjekter som har kompetanse til dette, først og fremst stater og internasjonale organisasjoner. Internasjonal sedvanerett er statspraksis som er blitt fulgt under den oppfatning at man følger en bindende regel, se statuttene for Den internasjonale domstol artikkel 38 (1) (b).

I vurderingen av statspraksis innenfor internasjonal humanitær rett menes for det første statenes fysiske handlinger i en væpnet konflikt. Det kan f.eks være bruk av spesielle våpen eller behandlingen av ulike grupper av mennesker. Statspraksis kan både være aktive handlinger og den kan utøves gjennom passivitet. Statspraksis kan videre finnes i militære manualer, nasjonal lovgivning og rettspraksis. Statspraksis er dessuten vedtak i internasjonale organisasjoner, som blant annet FN og ICRC, og vedtak fattet av internasjonale organisasjoner, som FNs Sikkerhetsråd, og på internasjonale konferanser, som Den internasjonale Røde Kors- og Røde Halvmånekonferansen.

Det er et krav for å konstatere sedvanerett at statspraksis er omfattende. I statuttene til Den internasjonale domstol (ICJ) art. 38 (1) (b) kreves det imidlertid ikke at alle verdens stater må følge praksisen, men den må følges av et betydelig antall stater. I kravet om at statspraksis må være omfattende, ligger det også et krav om at de landene som er spesielt berørt av reglen, må ha fulgt den. Innenfor IHR vil derfor praksisen til stater som ofte er involvert i væpnede konflikter være av stor betydning for å kunne fastslå hvilke sedvanerettsregler som gjelder.

For at statspraksis skal danne grunnlag for sedvanerett, er det dessuten krav om at den er noenlunde ensartet. Dette betyr ikke at sedvaneretten ikke kan brytes. Tvert imot har den internasjonale domstolen uttalt at hvis brudd på sedvaneretten blir fordømt av andre stater vil dette heller forsterke regelen enn å svekke den.

Etter art 38 (1) (b) i statuttene for Den internasjonale domstol kreves det også at statspraksis må skje på grunnlag av en overbevisning om at den er i samsvar med gjeldende rett (opinio juris) for at den skal anses som sedvanerett. I det at statene utfører spesielle handlinger ligger som regel at de også anser disse handlingene som gjeldende rett. Det kan likevel tenkes unntak. F.eks vil det faktisk at stater forholder seg passive i enkelte situasjoner ikke nødvendigvis skje fordi man anser dette som gjeldende rett.

3. Hvem er bundet av internasjonal sedvanerett?

Internasjonal rett, enten det er traktater eller sedvane, gjelder i utgangspunktet bare mellom statene som sådan. IHR gjelder imidlertid ikke bare mellom statene. Den gir også individer rettigheter og pålegger dem plikter. Følgelig kan f.eks både staten og opposisjonen være bundet av sedvanerettsreglene i IHR i ikke-internasjonale væpnede konflikter.

4. Liste over sedvanerettsregler i internasjonal humanitær rett

Denne listen viser hvilke regler som er identifisert som sedvanerett i bind I av ICRCs sedvanerettsstudie "Customary International Humanitarian Law". Listen forklarer verken hvorfor reglene skal anses som sedvanerett eller viser til den praksis som danner grunnlaget for sedvaneretten. Mens forklaring på hvorfor reglene er sedvanerett finnes i bind I, finnes oversikt over statspraksis i bind II og III i ICRCs sedvanerettsstudie.

Da analysen ikke hadde som mål å bestemme den sedvanerettslige karakteren til hver enkelt traktatregel i IHR, følger den ikke nødvendigvis samme disposisjon som eksisterende traktater. Reglenes bruksområde er notert i hakeparenteser. Forkortelsen IAC henviser til sedvanerettsregler som kommer til anvendelse i internasjonale væpnede konflikter, og forkortelsen NIAC henviser til sedvanerettsregler som kommer til anvendelse i ikke-internasjonale væpnede konflikter. I sistnevnte tilfelle er noen regler merket som "påstått" anvendelig fordi praksis vanligvis pekte i den retningen, men var mindre utstrakt.

De 161 regler som er identifisert som sedvanerett er så langt bare godkjent på engelsk. Den norske versjonen av reglene er derfor en uautorisert oversettelse av de bestemmelsene som er identifisert i ICRCs sedvanerettsstudie "Customary International Humanitarian Law".

Distinksjonsprinsippet

Å skille mellom sivile og stridende

Regel 1. Partene i konflikten skal til enhver tid skille mellom sivile og stridende. Angrep kan kun rettes mot stridende. Angrep skal ikke rettes mot sivile. [IAC/NIAC]

Regel 2. Voldshandlinger eller trusler om vold som har som hovedhensikt å spre terror blant sivilbefolkningen, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 3. Alle medlemmer av de væpnete styrker til en part i konflikten er stridende, med unntak av sanitetspersonell og sjelesørgere. [IAC]

Regel 4. De væpnete styrker til en part i konflikten består av alle organiserte væpnete styrker, grupper og enheter som er under en kommandostruktur med ansvar overfor vedkommende part når det gjelder de underordnedes opptreden. [IAC]

Regel 5. Sivile er personer som ikke er medlemmer av de væpnete styrker. Sivilbefolkningen omfatter alle sivilpersoner. [IAC/NIAC]

Regel 6. Sivile er beskyttet mot angrep, med mindre, og så lenge de ikke direkte tar del i fiendtlighetene. [IAC/NIAC]

Å skille mellom sivile gjenstander og militære mål

Regel 7. Partene i konflikten skal til enhver tid skille mellom sivile gjenstander og militære mål.

Angrep kan kun rettes mot militære mål. Angrep skal ikke rettes mot sivile gjenstander. [IAC/NIAC]

Regel 8. Når det gjelder gjenstander, er militære mål begrenset til de gjenstander som ut fra sin art, plassering, formål eller bruk utgjør et effektivt bidrag til militære aksjoner, og som total eller delvis ødeleggelse, erobring eller nøytralisering av, etter de rådende omstendigheter byr på en avgjort militær fordel. [IAC/NIAC]

Regel 9. Sivile gjenstander er enhver gjenstand som ikke er militært mål. [IAC/NIAC]

Regel 10. Sivile gjenstander er beskyttet mot angrep så fremt og så lenge de ikke er militært mål. [IAC/NIAC]

Vilkårlige angrep

Regel 11. Vilkårlige angrep er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 12. Vilkårlige angrep er:

(a) angrep som ikke er rettet mot et spesifikt militært mål;

(b) angrep som tar i bruk en kampmetode eller et kampmiddel som ikke kan rettes mot et spesifikt militært mål; eller

(c) angrep som tar i bruk en kampmetode eller et kampmiddel som har virkninger som ikke kan begrenses slik internasjonal humanitær rett krever det;

og som derfor i hvert slikt tilfelle er av den art at det rammer militære mål og sivilpersoner eller sivile gjenstander på tilfeldig måte. [IAC/NIAC]

Regel 13. Angrep ved bombardement ved hjelp av metoder eller midler som behandler som et enkelt militært mål en rekke klart avgrensede og tydelige militære mål plassert i en by, landsby eller annet område som inneholder en lignende konsentrasjon av sivilpersoner eller sivile gjenstander, er forbudt. [IAC/NIAC]

Proporsjonalitetsprinsippet

Regel 14. Det er forbudt å iverksette angrep som kan forventes å føre til tilfeldig tap av sivile menneskeliv, skade på sivile og på sivile objekter, eller en kombinasjon av disse, som ville være uforholdsmessig i forhold til den forventede konkrete og umiddelbare militære fordelene. [IAC/NIAC]

Forholdsregler ved angrep

Regel 15. Under utføringen av militære operasjoner skal det tas kontinuerlig omsorg for å skåne sivilbefolkningen, sivilpersoner og sivile gjenstander. Alle praktisk mulige forholdsregler skal tas for å unngå, og i alle tilfeller minimere, tilfeldige tap av sivile menneskeliv, skade på sivile og på sivile gjenstander. [IAC/NIAC]

Regel 16. Hver av partene i konflikten skal gjøre alt som er praktisk mulig for å få bekreftet at målene er militære mål. [IAC/NIAC]

Regel 17. Hver av partene i konflikten skal ta alle praktisk mulige forholdsregler når de velger krigføringmetoder og -midler for på denne måten å unngå, og i alle tilfeller minimere, tilfeldige tap av sivile menneskeliv, skade på sivile og sivile gjenstander. [IAC/NIAC]

Regel 18. Hver av partene i konflikten skal gjøre alt som er praktisk mulig for å vurdere om angrepet kan føre til tilfeldige tap av sivile menneskeliv, skade på sivile eller sivile gjenstander, eller en kombinasjon av disse, som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og umiddelbare militære fordelene. [IAC/NIAC]

Regel 19. Hver av partene i konflikten skal gjøre alt i sin makt for å avbryte eller utsette et angrep hvis det blir klart at målet ikke er et militært mål, eller at angrepet kan forventes å føre til tilfeldige tap av sivile menneskeliv, skade på sivile eller sivile gjenstander, eller en kombinasjon av disse, som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og umiddelbare militære fordelene. [IAC/NIAC]

Regel 20. Hver av partene i konflikten skal, med mindre omstendighetene ikke tillater det, umiddelbart og på forhånd advare hverandre om angrep som kan ramme sivilbefolkningen. [IAC/NIAC]

Regel 21. Hvis det er mulig å velge mellom flere militære mål, og hvis oppnåelsen av hvert av målene gir samme militære fordel, skal man velge det målet hvor angrepet er forventet å føre til minst fare for sivile menneskeliv og sivile objekter. [IAC/påstått NIAC]

Forholdsregler mot virkningene av angrep

Regel 22. Partene i konflikten skal ta alle praktisk mulige forholdsregler for å beskytte sivilbefolkningen og sivile gjenstander som er under deres kontroll, mot virkningene av angrep. [IAC/NIAC]

Regel 23. Hver av partene i konflikten skal, i den grad det er praktisk mulig, unngå å plassere militære mål i eller i nærheten av tett befolkede områder. [IAC/påstått NIAC]

Regel 24. Hver av partene i konflikten skal, i den grad det er praktisk mulig, flytte sivilpersoner og sivile gjenstander som er under deres kontroll, bort fra militære mål. [IAC/påstått NIAC]

Personer og gjenstander under særlig beskyttelse

Sanitetspersonell, sjelesørgere og deres materiell

Regel 25. Sanitetspersonell som utelukkende utfører medisinsk virksomhet, skal respekteres og beskyttes under alle omstendigheter. Disse mister sin beskyttelse hvis de, ut over sine humanitære funksjoner, begår handlinger i den hensikt å skade fienden. [IAC/NIAC]

Regel 26. Det er forbudt å straffe en person som utfører medisinsk virksomhet i samsvar med medisinsk etikk og å tvinge en person som er knyttet til sanitetsoppgaver, til å utføre handlinger som er i strid med medisinsk etikk. [IAC/NIAC]

Regel 27. Sjelesørgere som kun utøver sin religiøse sjelesørgervirksomhet, skal respekteres og beskyttes under alle omstendigheter. Disse mister sin beskyttelse hvis de, ut over sine humanitære funksjoner, begår handlinger i den hensikt å skade fienden. [IAC/NIAC]

Regel 28. Sanitetsavdelinger som kun er viet medisinske formål, skal respekteres og beskyttes under alle omstendigheter. Disse mister sin beskyttelse hvis de, ut over sine humanitære funksjoner, blir brukt til å utføre handlinger i den hensikt å skade fienden. [IAC/NIAC]

Regel 29. Sanitetstransporter som kun er viet medisinsk transport, skal respekteres og beskyttes under alle omstendigheter. Disse mister sin beskyttelse hvis de, ut over sine humanitære funksjoner, blir brukt til å utføre handlinger i den hensikt å skade fienden. [IAC/NIAC]

Regel 30. Angrep rettet mot sanitetspersonell og -utstyr og sjelesørgere og religiøst utstyr som bærer Genèvekonvensjonenes kjennemerker i samsvar med internasjonal rett, er forbudt. [IAC/NIAC]

Humanitært personell og utstyr

Regel 31. Humanitært personell skal respekteres og beskyttes. [IAC/NIAC]

Regel 32. Utstyr som benyttes i humanitært arbeid, skal respekteres og beskyttes. [IAC/NIAC]

Personell og utstyr som er involvert i fredsbevarende oppdrag

Regel 33. Det er forbudt å iverksette et angrep mot personell og utstyr som er involvert i fredsbevarende oppdrag i samsvar med FN-pakten, så lenge de har krav på den beskyttelse som gis sivilpersoner eller sivile objekter etter internasjonal humanitær rett. [IAC/NIAC]

Journalister

Regel 34. Sivile journalister som er på oppdrag i områder med væpnede konflikter, skal respekteres og beskyttes så lenge de ikke tar direkte del i fiendtlighetene. [IAC/NIAC]

Beskyttede områder

Regel 35. Det er forbudt å rette et angrep mot et område som er opprettet for å beskytte de sårede, syke og sivile fra virkningene av fiendtlighetene. [IAC/NIAC]

Regel 36. Det er forbudt å rette et angrep mot en demilitarisert sone som partene i konflikten har blitt enige om. [IAC/NIAC]

Regel 37. Det er forbudt å rette et angrep mot ikke-forsvarte steder. [IAC/NIAC]

Kulturverdier

Regel 38. Hver av partene i konflikten skal respektere kulturverdier:

A. I militære operasjoner skal man ta særlige forholdsregler for å unngå ødeleggelse av bygninger som er viet religion, kunst, vitenskap, utdanning eller veldedige formål og historiske monumenter, forutsatt at de ikke er militære mål.

B. Eiendommer av stor betydning for kulturarven til ethvert folk skal ikke angripes med mindre det er av tvingende militær nødvendighet. [IAC/NIAC]

Regel 39. Bruk av eiendom av stor betydning for kulturarven til ethvert folk som med stor sannsynlighet vil utsette den for ødeleggelse eller skade, er forbudt med mindre det er av tvingende militær nødvendighet. [IAC/NIAC]

Regel 40. Hver av partene i konflikten skal beskytte kulturverdier:

A. All beslagleggelse eller ødeleggelse av, eller forsettlig skade på institusjoner som er viet religion, veldedighet, utdanning, kunst eller vitenskap, historiske monumenter og kunstverk og vitenskapelige arbeider, er forbudt.

B. Enhver form for tyveri, plyndring eller urettmessig tilegnelse av, eller enhver form for vandalisme mot eiendommer av stor betydning for kulturarven til ethvert folk, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 41. Okkupasjonsmakten skal forhindre ulovlig eksport av kulturverdier fra okkupert område og skal tilbakeføre ulovlig eksportert eiendom til vedkommende myndighet i det okkuperte området. [IAC]

Anlegg og installasjoner som inneholder farlige krefter

Regel 42. Man skal ta særlige forholdsregler hvis man angriper anlegg og installasjoner som inneholder farlige krefter, det vil si demninger, diker og atomkraftverk, og andre installasjoner som er plassert i eller i nærheten av disse, slik at man unngår at farlige krefter slippes løs og påfølgende store tap blant sivilbefolkningen. [IAC/NIAC]

Naturmiljøet

Regel 43. De generelle prinsippene for krigføring kommer til anvendelse på naturmiljøet:

A. Ingen del av naturmiljøet skal angripes med mindre det er et militært mål.

B. Ødeleggelse av enhver del av naturmiljøet er forbudt, med mindre det er av tvingende militær nødvendighet.

C. Det er forbudt å iverksette et angrep mot et militært mål som kan forventes å forårsake en skade på miljøet som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og umiddelbare militære fordelen. [IAC/NIAC]

Regel 44. Krigføringsmetoder og -midler skal tas i bruk med behørig hensyn til beskyttelse og bevaring av naturmiljøet. I krigføringen skal alle mulige forholdsregler tas for å unngå, og i alle tilfeller minimere, tilfeldig skade på miljøet. Mangel på vitenskapelig kunnskap om hvordan visse militære operasjoner påvirker miljøet, fritar ikke en part i konflikten fra å ta slike forholdsregler. [IAC/påstått NIAC]

Regel 45. Bruk av krigføringsmetoder eller -midler som er ment, eller som kan forventes å forårsake omfattende, langvarige og alvorlige skader på naturmiljøet, er forbudt. Ødeleggelse av naturmiljøet kan ikke brukes som våpen. [IAC/påstått NIAC]

Særlige krigføringsmetoder

Ingen nåde

Regel 46. Det er forbudt å gi ordre om at det ikke vil bli gitt nåde, å true en fiende med dette eller å gjennomføre krigshandlinger på dette grunnlaget. [IAC/NIAC]

Regel 47. Det er forbudt å angripe personer som er kampdyktig. En person som er kampdyktig er:

(a) enhver som befinner seg i motpartens varetekt;

(b) enhver som er forsvarsløs på grunn av bevisstløshet, skipbrudd, skader eller sykdom; eller

(c) enhver som tydelig uttrykker ønske om å overgi seg, forutsatt at han eller hun ikke utfører noen fiendtlige handlinger eller forsøker å flykte. [IAC/NIAC]

Regel 48. Personer som hopper i fallskjerm fra et fly i nød, kan ikke gjøres til et angrepsmål mens de er i luften. [IAC/NIAC]

Ødeleggelse og beslagleggelse av eiendom

Regel 49. Partene i konflikten kan beslaglegge militært utstyr som tilhører motparten som krigsbytte. [IAC]

Regel 50. Ødeleggelse eller beslagleggelse av en motparts eiendom er forbudt med mindre det skjer av tvingende militær nødvendighet. [IAC/NIAC]

Regel 51. På okkupert område:

(a) flyttbar offentlig eiendom som kan brukes i militære operasjoner, kan konfiskeres;

(b) ikke-flyttbar offentlig eiendom skal forvaltes i henhold til reglene for bruksrett; og

(c) privat eiendom skal respekteres og kan ikke konfiskeres med mindre ødeleggelse eller beslagleggelse av slik eiendom skjer av tvingende militær nødvendighet. [IAC]

Regel 52. Plyndring er forbudt. [IAC/NIAC]

Utsulting og tilgang til humanitær bistand

Regel 53. Det er forbudt å bruke utsulting av sivilbefolkningen som krigføringsmetode. [IAC/NIAC]

Regel 54. Det er forbudt å angripe, ødelegge, fjerne eller gjøre ubrukelig, gjenstander som er uunnværlige for at sivilbefolkningen skal overleve. [IAC/NIAC]

Regel 55. Partene i konflikten skal tillate og legge til rette for rask og fri tilgang til humanitær bistand for sivile i nød, uten ugunstig forskjellsbehandling av noen art, underlagt deres rett til kontroll. [IAC/NIAC]

Regel 56. Partene i konflikten skal sikre at autorisert personell som er involvert i humanitær bistandsarbeid, har den bevegelsesfriheten de trenger for å kunne gjøre jobben sin. Kun ved tvingende militær nødvendighet kan deres bevegelsesfrihet bli midlertidig innskrenket. [IAC/NIAC]

Svik

Regel 57. Krigslist er ikke forbudt så lenge man ikke krenker bestemmelsene i internasjonal humanitær rett. [IAC/NIAC]

Regel 58. Det er forbudt å misbruke det hvite flagget. [IAC/NIAC]

Regel 59. Det er forbudt å misbruke kjennemerkene i Genèvekonvensjonene. [IAC/NIAC]

Regel 60. Det er forbudt å bruke FN's emblem og uniform uten tillatelse fra organisasjonen. [IAC/NIAC]

Regel 61. Det er forbudt å misbruke andre internasjonalt anerkjente kjennemerker. [IAC/NIAC]

Regel 62. Det er forbudt å misbruke motpartens flagg eller militære kjennemerker, tegn eller uniformer. [IAC/påstått NIAC]

Regel 63. Det er forbudt å bruke flaggene eller de militære kjennemerkene, tegnene eller uniformene til en nøytral stat eller andre stater som ikke er part i konflikten. [IAC/påstått NIAC]

Regel 64. Det er forbudt å inngå en avtale om å innstille kamphandlingene i den hensikt å overrumple fienden ved å gå til angrep når denne stoler på avtalen. [IAC/NIAC]

Regel 65. Det er forbudt å drepe, såre eller fange en motpart ved svikaktig opptreden. [IAC/NIAC]

Kommunikasjon med fienden

Regel 66. Militære ledere kan innlede ikke-fiendtlig kontakt gjennom hvilket som helst kommunikasjonsmiddel. Slik kontakt må være basert på god tro. [IAC/NIAC]

Regel 67. Parlamentærer er immune. [IAC/NIAC]

Regel 68. Militære ledere kan ta de nødvendige forholdsregler for å forhindre at en parlamentærs nærvær er skadelig [IAC/NIAC]

Regel 69. Parlamentærer som utnytter sin privilegerte stilling for å begå en handling som er i strid med internasjonal rett og som er skadelig for motparten, mister sin immunitet. [IAC/NIAC]

Våpen

Generelle prinsipper for bruk av våpen

Regel 70. Bruk av krigføringsmetoder og -midler som er av en slik art at de fører til overflødig skade eller unødvendig lidelse, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 71. Bruk av våpen som etter sin art rammer vilkårlig, er forbudt. [IAC/NIAC]

Gift

Regel 72. Bruk av gift eller forgiftede våpen er forbudt. [IAC/NIAC]

Biologiske våpen

Regel 73. Bruk av biologiske våpen er forbudt. [IAC/NIAC]

Kjemiske våpen

Regel 74. Bruk av kjemiske våpen er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 75. Det er forbudt å bruke kjemiske stoffer for opprørskontroll som krigføringsmetode. [IAC/NIAC]

Regel 76. Bruk av herbicider som krigføringsmetode, er forbudt hvis de:

- (a) er av en slik art at de ville bli forbudt som kjemisk våpen;
- (b) er av en slik art at de ville bli forbudt som biologisk våpen;
- (c) er rettet mot vegetasjon som ikke er et militært mål;
- (d) kan forårsake tilfeldig tap av sivile menneskeliv, skade på sivile objekter, eller en kombinasjon av disse, som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og umiddelbare militære fordelene; eller

(e) kan forårsake omfattende, langsiktige og alvorlige skader på naturmiljøet.
[IAC/NIAC]

Ekspanderende ammunisjon

Regel 77. Bruk av ammunisjon som utvider seg eller som lett blir flate i menneskekroppen, er forbudt. [IAC/NIAC]

Eksploderende ammunisjon

Regel 78. Bruk av anti-personell ammunisjon som eksploderer i menneskekroppen, er forbudt. [IAC/NIAC]

Våpen som hovedsakelig skader ved ikke-detekterbare fragmenter

Regel 79. Bruk av våpen hvis virkning er å påføre skade i menneskekroppen med fragmenter som ikke kan oppfanges på røntgen, er forbudt. [IAC/NIAC]

Minefeller

Regel 80. Bruk av minefeller som på hvilken som helst måte er festet eller knyttet til objekter eller personer som har rett til særlig beskyttelse etter internasjonal humanitær rett, eller som er festet til objekter som med stor sannsynlighet vil tiltrekke sivile, er forbudt. [IAC/NIAC]

Landminer

Regel 81. Når landminer benyttes, skal man ta særlige forholdsregler for å minimere deres vilkårlige virkning. [IAC/NIAC]

Regel 82. En part i konflikten som benytter landminer skal, så langt det er mulig, registrere hvor disse plasseres. [IAC/påstått NIAC]

Regel 83. Når de aktive fiendtlighetene er slutt, skal en part i konflikten som har benyttet landminer, flytte eller på annen måte uskadeliggjøre disse for sivile, eller legge til rette for å få dem fjernet. [IAC/NIAC]

Brannvåpen

Regel 84. Hvis brannvåpen brukes, skal man ta særlige forholdsregler for å unngå, og i alle tilfeller minimere, tilfeldige tap av sivile menneskeliv, skade på sivile og på sivile objekter. [IAC/NIAC]

Regel 85. Bruk av anti-personell brannvåpen er forbudt med mindre det er umulig å bruke mindre skadelige våpen for å gjøre en person kampudyktig. [IAC/NIAC]

Blindende laservåpen

Regel 86. Bruk av laservåpen som er spesielt utviklet for, og som har som deres eneste stridsfunksjon eller som én av deres kampfunksjoner, å påføre permanent blindhet, er forbudt. [IAC/NIAC]

Behandling av sivile og personer som er satt utenfor kampen

Grunnleggende garantier

Regel 87. Sivile og personer som er gjort kampudyktige, skal bli behandlet humant. [IAC/NIAC]

Regel 88. Ugunstig forskjellsbehandling ved anvendelse av internasjonal humanitær rett på grunn av rase, farge, kjønn, språk, religion eller tro, politisk eller annen mening, nasjonal eller sosial bakgrunn, formuesforhold, fødsel eller annen status, eller på grunn av andre liknende forhold, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 89. Mord er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 90. Tortur, grusom eller umenneskelig behandling og krenkelse av den menneskelige verdighet, især ydmykende og vanærende behandling, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 91. Korporlig avstraffelse er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 92. Lemlestelse, medisinske eller vitenskapelige eksperimenter eller annen medisinsk undersøkelse som ikke nødvendiggjøres av vedkommendes helsetilstand og som ikke er forenlig med alminnelig aksepterte medisinske standarder, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 93. Voldtekt og andre former for seksuell vold er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 94. Slaveri og slavehandel i enhver form er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 95. Ulønnet eller grovt tvangsarbeid er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 96. Det er forbudt å ta gisler. [IAC/NIAC]

Regel 97. Bruk av menneskeskjold er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 98. Påtvunget forsvinning er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 99. Vilkårlig frihetsberøvelse er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 100. Ingen kan finnes skyldig eller idømmes straff uten forutgående rettferdig rettergang hvor alle grunnleggende juridiske garantier er tilstede. [IAC/NIAC]

Regel 101. Ingen kan finnes skyldig eller idømmes straff som følge av handling eller unnlattelse som ikke var straffbar under nasjonal eller internasjonal rett da den straffbare handlingen ble begått; heller ikke kan man idømme en strengere straff enn det som var anvendelig på det tidspunktet da den straffbare handlingen ble begått. [IAC/NIAC]

Regel 102. Ingen kan finnes skyldig i en straffbar handling med mindre det er på grunnlag av individuelt straffansvar. [IAC/NIAC]

Regel 103. Kollektiv straff er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 104. Troen og religionsutøvelsen til sivile og personer som er gjort kampudyktige, skal respekteres. [IAC/NIAC]

Regel 105. Familielivet skal respekteres så langt det er mulig. [IAC/NIAC]

Stridendes og krigsfangers status

Regel 106. Stridende som deltar i et angrep eller i militære operasjoner forut for et angrep, skal skille seg tydelig ut fra sivilbefolkningen. Hvis de unnlater å gjøre dette, har de ikke rett til status som krigsfanger. [IAC]

Regel 107. Stridende som blir tatt til fange mens de utfører spionasjeoppdrag, har ikke rett til status som krigsfanger. De kan ikke finnes skyldig eller idømmes straff uten foregående rettergang. [IAC]

Regel 108. Leiesoldater, slik det er definert i Tilleggsprotokoll 1, har ikke rett til status som stridende eller krigsfange. De kan ikke finnes skyldig eller idømmes straff uten forutgående rettergang. [IAC]

De sårede, syke og skipbrudne

Regel 109. Hvis forholdene tillater det, især etter et angrep, skal hver av partene i konflikten, uten opphold, iverksette alle nødvendige tiltak for å lete etter, samle inn og evakuere de sårede, syke og skipbrudne, uten noen forskjellsbehandling av ugunstig art. [IAC/NIAC]

Regel 110. De sårede, syke og skipbrudne skal, i den grad det er praktisk mulig og uten unødvendig opphold, få den legebehandling og pleie som deres helbredstilstand krever. De skal ikke forskjellsbehandles av noen annen grunn enn medisinske årsaker. [IAC/NIAC]

Regel 111. Hver av partene i konflikten skal iverksette alle nødvendige tiltak for å beskytte de sårede, syke og skipbrudne mot mishandling og mot plyndring av deres private eiendom. [IAC/NIAC]

De døde

Regel 112. Hvis forholdene tillater det, især etter et angrep, skal hver av partene i konflikten, uten opphold, iverksette alle nødvendige tiltak for å lete etter, samle inn og evakuere de døde uten noen forskjellsbehandling av ugunstig art. [IAC/NIAC]

Regel 113. Hver av partene i konflikten skal iverksette alle nødvendige tiltak for å forhindre at de døde blir plyndret. Lemlestelse av døde er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 114. Partene i konflikten skal søke å legge til rette for å returnere levningene til de avdøde etter anmodning fra den parten de avdøde tilhører eller etter anmodning fra nærmeste slekt. De skal returnere deres personlige eiendeler til dem. [IAC]

Regel 115. De døde skal begraves på en respektfull måte, og deres gravsteder skal respekteres og holdes ved like. [IAC/NIAC]

Regel 116. Med sikte på identifisering av den døde skal hver av partene i konflikten registrere alle tilgjengelige opplysninger før den døde begraves og merke av hvor gravstedene er plassert. [IAC/NIAC]

Savnede personer

Regel 117. Hver av partene i konflikten skal iverksette alle nødvendige tiltak for å gjøre rede for personer som er meldt savnet som følge av væpnede konflikter, og skal formidle til deres familie alle opplysninger de har om deres skjebne. [IAC/NIAC]

Personer som er berøvet sin frihet

Regel 118. Personer som er berøvet sin frihet, skal forsynes med tilstrekkelig mengde mat, vann, klær, innkvartering og legehjelp. [IAC/NIAC]

Regel 119. Kvinner som er berøvet sin frihet, skal innkvarteres i egne avdelinger atskilt fra menn, unntatt der hvor familier innlosjeres som familieenheter; og de skal settes under direkte oppsyn av kvinner. [IAC/NIAC]

Regel 120. Barn som er berøvet sin frihet, skal innkvarteres i egne avdelinger atskilt fra voksne, unntatt der hvor familier innlosjeres som familieenheter. [IAC/NIAC]

Regel 121. Personer som er berøvet sin frihet, skal innkvarteres i lokaler som ligger atskilt fra fronten og som ivaretar deres helse og hygiene. [IAC/NIAC]

Regel 122. Plyndring av personlige eiendeler til personer som er berøvet sin frihet, er forbudt. [IAC/NIAC]

Regel 123. De personlige opplysningene om personer som er berøvet sin frihet, skal registreres. [IAC/NIAC]

Regel 124.

A. I internasjonale væpnede konflikter skal ICRC få regelmessig tilgang til alle personer som er berøvet sin frihet, slik at Komiteen kan undersøke forvaringsforholdene og gjenopprette kontakten mellom disse personene og deres familier. [IAC]

B. I ikke-internasjonale væpnede konflikter kan ICRC tilby sine tjenester til partene i konflikten i den hensikt å besøke alle personer som er berøvet sin frihet i forbindelse med konflikten, slik at Komiteen kan undersøke forvaringsforholdene og gjenopprette kontakten mellom disse personene og deres familier. [NIAC]

Regel 125. Personer som er berøvet sin frihet, skal ha adgang til å korrespondere fritt med sine familier, underlagt rimelige betingelser vedrørende hyppighet og behov for sensur. [IAC/NIAC]

Regel 126. Sivile internerte og personer berøvet sin frihet i forbindelse med en ikke-internasjonal væpnet konflikt, skal få ta imot besøk, især fra nære slektninger, i den grad dette er gjennomførbart. [NIAC]

Regel 127. Den personlige troen og religionsutøvelsen til personer som er berøvet sin frihet, skal respekteres. [IAC/NIAC]

Regel 128.

A. Krigsfanger skal frigis og sendes hjem uten opphold etter de aktive fiendtligheters opphør. [IAC]

B. Sivile internerte skal frigis straks årsaken til interneringen ikke lenger eksisterer, og senest snarest mulig etter de aktive fiendtligheters opphør. [IAC]

C. Personer som er berøvet sin frihet i forbindelse med en ikke-internasjonal væpnet konflikt, skal frigis straks årsaken til frihetsberøvelsen ikke lenger eksisterer. [NIAC]

De omtalte personene kan få forlenget sin frihetsberøvelse hvis de er under straffeforfølgning eller hvis de soner en rettmessig idømt straff.

Tvangsforflytning og tvangsforflyttede personer

Regel 129.

A. Partene i en internasjonal væpnet konflikt kan ikke foreta hel eller delvis deportasjon eller tvangsforflytning av sivilbefolkningen i et okkupert område, med mindre hensynet til sivilbefolkningens sikkerhet eller tvingende militære grunner gjør det nødvendig. [IAC]

B. Partene i en ikke-internasjonal væpnet konflikt kan ikke beordre hel eller delvis tvangsforflytning av sivilbefolkningen i forbindelse med konflikten, med mindre hensynet til sivilbefolkningens sikkerhet eller tvingende militære grunner gjør det nødvendig. [NIAC]

Regel 130. Stater kan ikke deportere eller flytte deler av sin egen sivilbefolkning til et område de okkuperer. [IAC]

Regel 131. Ved tvangsforflytning skal alle nødvendige tiltak iverksettes for at de sivile blir tatt imot under tilfredsstillende forhold med hensyn til innkvartering, hygiene, sikkerhet og matforsyning, og at medlemmer av samme familie ikke blir skilt fra hverandre. [IAC/NIAC]

Regel 132. Tvangsforflyttede personer har rett til frivillig og i trygghet å reise tilbake til sine hjem eller hjemsteder så snart årsaken til deres tvangsforflytning ikke lenger eksisterer. [IAC/NIAC]

Regel 133. Eiendomsretten til tvangsforflyttede personer skal respekteres. [IAC/NIAC]

Andre personer som er gjenstand for særlig beskyttelse

Regel 134. Kvinner som er rammet av væpnet konflikt, er gjenstand for særlig beskyttelse og har helse- og bistandsbehov som skal respekteres. [IAC/NIAC]

Regel 135. Barn som er rammet av væpnet konflikt, har krav på særlig respekt og beskyttelse. [IAC/NIAC]

Regel 136. Barn skal ikke veres inn i væpnete styrker eller væpnete grupper. [IAC/NIAC]

Regel 137. Barn skal ikke delta i fiendtlighetene. [IAC/NIAC]

Regel 138. De eldre, invalide og vanføre som er rammet av væpnet konflikt, har krav på særlig respekt og beskyttelse. [IAC/NIAC]

Gjennomføring

Gjennomføring av internasjonal humanitær rett

Regel 139. Hver av partene i konflikten skal respektere og sikre at internasjonal humanitær rett blir respektert av sine væpnete styrker og andre personer eller grupper som handler på deres instruks, eller som er under deres ledelse eller kontroll. [IAC/NIAC]

Regel 140. Plikten til å respektere og sikre at internasjonal humanitær rett blir respektert, stiller ikke krav om gjensidighet. [IAC/NIAC]

Regel 141. Hver stat skal, når dette er nødvendig, gjøre juridiske rådgivere tilgjengelige for militære ledere på passende nivå, for å gi råd om anvendelsen av internasjonal humanitær rett. [IAC/NIAC]

Regel 142. Stater og parter i konflikten skal sørge for at deres væpnete styrker får undervisning i internasjonal humanitær rett. [IAC/NIAC]

Regel 143. Stater skal oppmuntre til opplæring i internasjonal humanitær rett av sivilbefolkningen. [IAC/NIAC]

Anvendelse av internasjonal humanitær rett

Regel 144. Stater kan ikke oppmuntre partene i en konflikt til å begå krenkelser av internasjonal humanitær rett. De skal utøve sin innflytelse, i den grad det er mulig, for å stoppe krenkelser av internasjonal humanitær rett. [IAC/NIAC]

Regel 145. Der hvor dette ikke er forbudt i internasjonal rett, er represalier underlagt strenge betingelser. [IAC]

Regel 146. Represalier mot personer som er beskyttet av Genèvekonvensjonene, er forbudt. [IAC]

Regel 147. Represalier mot objekter som er beskyttet i henhold til Genèvekonvensjonene og Haagkonvensjonen om beskyttelse av kulturverdier, er forbudt. [IAC]

Regel 148. Parter i ikke-internasjonale væpnete konflikter har ikke lov til å ty til represalier. Andre mottiltak mot personer som ikke, eller som ikke lenger deltar i fiendtlighetene, er forbudt. [NIAC]

Ansvar og erstatning

Regel 149. En stat er ansvarlig for krenkelser av internasjonal humanitær rett som kan tilskrives den, inkludert:

(a) krenkelser begått av dens organer, inkludert dens væpnete styrker;

(b) krenkelser begått av personer eller enheter som den har gitt fullmakt til å utøve enkelte statsoppgaver;

(c) krenkelser begått av personer eller grupper som handler på dens instruks, eller som er under dens ledelse eller kontroll; og

(d) krenkelser begått av privatpersoner eller grupper som den anerkjenner og godkjenner som sin egen adferd. [IAC/NIAC]

Regel 150. En stat som er ansvarlig for krenkelser av internasjonal humanitær rett, har plikt til å fullt ut erstatte det tap eller den skade den har påført. [IAC/NIAC]

Individuelt ansvar

Regel 151. Enkeltpersoner er strafferettslig ansvarlig for krigsforbrytelser som de begår. [IAC/NIAC]

Regel 152. Militære ledere og andre overordnede er strafferettslig ansvarlig for krigsforbrytelser som begås på deres ordre. [IAC/NIAC]

Regel 153. Militære ledere og andre overordnede er strafferettslig ansvarlig for krigsforbrytelser som er begått av deres underordnede hvis de visste, eller hadde grunn til å vite, at deres underordnede skulle til å begå eller begikk slike forbrytelser, og de unnlot å iverksette alle nødvendige og rimelige tiltak i deres makt for å forhindre at de ble utført eller, hvis slike forbrytelser ble begått, unnlot å straffe de ansvarlige. [IAC/NIAC]

Regel 154. Enhver stridende har plikt til ikke å adlyde en åpenbart rettsstridig ordre. [IAC/NIAC]

Regel 155. Det å adlyde en overordnetes ordre fritar ikke en underordnet fra straffansvar hvis den underordnede visste at ordren var rettsstridig, eller skulle ha visst dette fordi ordren åpenbart var rettsstridig. [IAC/NIAC]

Krigsforbrytelser

Regel 156. Alvorlige krenkelser av internasjonal humanitær rett er å anse som krigsforbrytelser. [IAC/NIAC]

Regel 157. Stater har rett til å gi sine nasjonale domstoler universell jurisdiksjon over krigsforbrytelser. [IAC/NIAC]

Regel 158. Stater skal etterforske krigsforbrytelser som skal ha blitt begått av deres nasjonale eller væpnede styrker eller som har funnet sted på deres territorium og, hvis mulig, reise tiltale mot de mistenkte. De skal også etterforske andre krigsforbrytelser som de har jurisdiksjon over og, hvis mulig, reise tiltale mot de mistenkte. [IAC/NIAC]

Regel 159. Når fiendtlighetene er slutt, skal myndighetene søke å innvilge amnesti til personer som har deltatt i en ikke-internasjonal væpnet konflikt, eller som er berøvet sin frihet i forbindelse med den væpnede konflikten, med unntak av personer som er mistenkt, beskyldt eller dømt for krigsforbrytelser. [NIAC]

Regel 160. Bestemmelser om foreldelse skal ikke anvendes på krigsforbrytelser. [IAC/NIAC]

Regel 161. Stater skal gjøre alle anstrengelser for, i den grad det er mulig, å samarbeide med hverandre for å lette etterforskningen av krigsforbrytelser og rettsforfølgelsen av de mistenkte. [IAC/NIAC]

